

A hazai termelővállalatok szerint a beruházási klíma javítása inkább csak retorikai szinten van jelen, ami a vállalkozások napi gondjait nem enyhíti – írja elemzésében a GKI kutatásvezetője.

TERMELÉS: HOL SZORÍT A CIPŐ?

A hazai ipari és építőipari vállalatok szerint termelésük bővítése előtt álló legfontosabb két akadály a belföldi kereslet hiánya, illetve a bizonytalan gazdálkodási környezet. Az iparban emellett az exportlehetőségek korlátozottsága, az építőiparban pedig a vevők alacsony fizetési hajlandósága okoz széles körben gondot. 2012 első felében a cégvezetőktől valamivel több „panasz” érkezett, mint 2011-ben.

Petz Raymund

A GKI Gazdaságkutató Zrt. a kétezres évek eleje óta időszaki gazdálkodói felmérései során rendszeresen érdeklődik arról, hogy a termelő szektor cégvezetői miben látják az általuk vezetett vállalatok kibocsátásának bővítése útjában álló legfontosabb korlátokat. A kapott válaszokban egyrészt nyilván tükröződnek az adott ágazatok piaci helyzetében bekövetkező változások. Másrészt a válaszok elemzésével, a statisztikai adatokkal leírható gazdálkodási folyamatokat kissé más szemszögből is szemügyre vehetjük.

Ipar: romló feltételek

Piacgazdaságokban természetes termelésszabályozó funkciót lát el a keresleti korlát, hiszen a vevő a „király”. Ezért nem is meglepő, hogy a hazai iparvállalatok vezetői éppen a belföldi kereslet korlátozottságát tartják a termelés bővítése útjában álló legfontosabb tényezőnek. Jelenleg ennek korlátozó hatása valamivel kisebb ugyan, mint a 2009–2010-ben, de azért igencsak effektív. Mégpedig leginkább – értelemszerűen – a belföldi orientációjú kisebb vállalatok számára. A nagyobb cégek – több értékesítési csatornájuk révén – kevésbé érzik a stagnáló-csökkenő belföldi kereslethiány fojtogató hatását. A kisvállalkozások mellett a faipari, a vegyipari és az építőanyag-gyártó cégek számára okoznak komoly fejtörést a hazai értékesítési nehézségek. A külföldön érezhető keresleti korlát esetében éppen fordított a helyzet, ez inkább a nagyobb cégeket zavarja jobban, ami tekintve a magyar export jelentős koncentrációját, teljesen logikus fejlemény. Ez a korlát, ugyancsak érthető módon, leginkább a jelentős exportőr iparágakban, azaz a vegyiparban és a gépiparban tevékenykedő cégeket sújtja. Az erős importverseny negatív hatásaitól leginkább a textilipar, a faipar és az építőanyag-gyártás cégei szenvednek. S nem is alaptalanul, hiszen ezekben a termékkörökben valóban az átlagosnál nagyobb az importtermékek aránya. A textilipar a távol-keleti országok s ezen belül is elsősorban Kína versenyét győzi nehezen, míg a másik két szektor legfontosabb versenytársai inkább a környező országokban találhatók.



Pályakezdő szakmunkások Kaposváron. A szakképzett munkaerő hiánya minden hetedik cégnek okoz fejtörést

A gazdálkodási környezet bizonytalanságát illető panaszok gyakorisága 2008-ban jelentősen nőtt, majd ezután 2011-ig folyamatosan csökkent, s 2012 első felében ismét növekedett – ekkor három cégből egy említette ezt a tényezőt, mint a termelés bővítése útjában álló korlátot. A háttérben az európai konjunktúra – remélhetően

átmeneti – kifulladásá és a hazai kormányzati gazdaságpolitika vargabetűi egyaránt meghúzódnak. E téren nincs számottevő különbség a kisebb és a nagyobb vállalatok között, a mainál kevésbé kockázatos üzleti környezetet láthatóan mindkét vállalatcsoport tagjai üdvözlőnek. Idén az állami magatartás kiszámíthatatlanságának

emléti gyakorisága is szignifikánsan emelkedett, minden negyedik cég gondokat lát ezen a területen. Főként a nagyvállalatok vezetői szeretnék jobban kiismerni az állam szándékait, a kisvállalatokat kevésbé zavarja ez a fajta kiszámíthatatlanság.

A pénzügyi problémák (a tőkehiány, a tőkebevonási és

likviditási nehézségek) az iparban 2011-ben és 2012-ben a korábbinál némileg kisebb körben okoznak gondokat, de azért öt cégből egy ezeket is igencsak effektívnek érzi. E téren a kis- és középvállalatok jóval sebezhetőbbek, mint a nagyok. Az átlagosnál jelentősebb a pénzügyi feszültségek korlátozó szerepe az élelmiszeriparban, a papír- és nyomdaiparban, valamint a vegyiparban. A szakképzett munkaerő hiánya a válság előtt még minden negyedik, jelenleg csak minden hetedik cégnek okoz fejtörést. Elsősorban a nagyvállalatok, a fémfeldolgozásban és a gépiparban érdekelt cégek érzik a szakképzett munkaerő hiányának visszafogó hatását.

Szolgáltatások: kereslethiány és pénzügyi nehézségek

AZ ÜZLETI szolgáltatások területén a termelő szférához hasonlóak a gondok. A belföldi kereslet korlátozott volta három szolgáltató cégből kettőt érzékenyen érint. A turizmusban és az ingatlansectorban még ennél is magasabb aránnyal találkozhatunk, itt ez a tényező öt vállalkozásból negyget érint negatívan. Pénzügyi problémák gátolják csaknem minden harmadik céget tevékenységének bővítésében. Ellentétben a termelő szektorokkal az üzleti szolgáltatás területén a nagyvállalatok vannak a legnagyobb gondban: csaknem minden második komoly pénzügyi nehézségekkel bírkozik. A szakképzett munkaerő hiánya, mint bővítési korlát említése a szolgáltatás terén szinte nem is fordul elő.

szabályozásváltozás is célozta a lánctartozások romboló hatásának enyhítését, de a siker egyelőre elmaradt. Úgy tűnik, maguk az érintettek, illetve érdekvédelmi szervezeteik sem tudják, mi jelentene gyógyírt erre a „betegségre”. Az építési piac szereplői közötti bizalmatlanság továbbra is erősen érezhető, s hosszabb távon a kínálási alkalmazkodás komoly gátja is lehet.

A működési környezet, a gazdálkodás feltételeinek bizonytalansága is a cégek felé érinti hátrányosan. E tényező említési gyakorisága a válság mélypontját jelentő 2009-es évben, illetve 2012 első felében volt a legmagasabb. A gyorsan és nehezen követhetően változó szabályozásból, illetve a piaci bizonytalanságokból adódó nehézségeket valamelyest nagyobbban érzik a közepes és a nagyvállalatok, mint a kisvállalkozások. Ennek részben az lehet a magyarázata, hogy a kisebb cégek könnyebben lavíroznak a fehér-, illetve a szürkegazdaság között, így a számukra kedvezőtlen szabályozó változások okozta kedvezőtlen hatásokat egyfajta „bűjőcskával” próbálják meg semlegesíteni. A kiszámíthatatlan állami magatartásból eredő negatív hatások csaknem minden harmadik cégnek okoznak gondokat. Az új kormány iránti kezdeti bizalom az építőipari vállalkozások körében 2012-re csökkent, mivel a gazdaságpolitika egyelőre nem hozott létre vállalkozásbarát üzleti környezetet, s ezt a cégvezetők jelentős része a saját bőrén érzi. A lakásépítés ösztönzésére hozott intézkedések olyannyira szigorúra sikerültek, hogy érdemi pozitív hatás aligha várható tőlük. A plázastop negatív következményei egyelőre nem érezhetőek, de hosszabb távon ilyen hatások kibontakozhatnak. A beruházási klíma javítása inkább csak retorikai szinten van jelen, ami a vállalkozások napi gondjait nem enyhíti.

Az adózásra fordított idő (óra/év)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Csehország	930	808	808	613	557	557
Lengyelország	418	418	418	395	325	296
Magyarország	340	340	330	330	277	277
Románia	193	202	202	202	222	222
Szlovákia	325	325	325	257	257	231

FORRÁS: [HTTP://WWW.DOINGBUSINESS.ORG](http://www.doingbusiness.org)

A termelés bővítését korlátozó tényezők az iparban

(emléti gyakoriság, százalék)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012 I. fél év
a belföldi kereslet hiánya	44,5	44,4	57,2	54,7	50,3	50,8
bizonytalan gazdálkodási környezet	36,2	43,2	40,0	33,2	31,9	36,7
az export-kereslet hiánya	23,5	23,8	45,9	33,1	27,6	31,1
az állam magatartásának kiszámíthatatlansága	27,7	27,2	22,1	17,3	18,9	26,2
pénzügyi problémák	25,0	25,6	25,6	24,6	21,8	20,7
a szakképzett munkaerő hiánya	25,4	27,3	9,5	11,8	15,2	15,3
elégtelen kapacitások	7,2	5,7	1,6	3,5	5,3	5,7
importverseny	12,0	9,3	4,9	5,7	6,0	5,4
munkaerőhiány	7,6	9,0	1,2	2,7	3,2	3,9
nyersanyaghiány	6,0	4,6	0,9	2,8	5,0	3,2

Lassan csökkenő adminisztrációs terhek

A KÉTEZRES évek szinte minden témával foglalkozó vállalati felmérése ugyanarra az eredményre jutott. A cégvezetők – a magas adók után – leginkább az adminisztrációs terhek súlyosságára panaszkodtak. Ezzel a kormányzat is egyetértett, a Széll Kálmán Terv 2.0-ban ez olvasható: „az új kormány számára kiemelt cél volt a vállalkozókat terhelő bürokrácia csökkentése... Az adminisztrációs terheket csökkentő lépések elsőként az engedélyezési és más hatósági eljárásokra, a pályázati támogatásokra, az adó- és

foglalkoztatási adminisztrációra, valamint a közbeszerzésekre és a termékdíjakra irányultak”. E törekvés hozott eredményeket, 2011–2012-ben – a Doing Business globális felmérése szerint – az előző időszakhoz képest mintegy 20%-kal csökkent a magyarországi cégeknél az adózási kötelezettségekkel kapcsolatos adminisztrációra fordított idő.

UGYANAKKOR SZÁMOS vállalkozás bürokratikus terhelése növekedett – gondoljunk például a bérkompenzációval kapcsolatos többlettenedőkre vagy a nép-

egészségügyi termékdíjjal kapcsolatos nyilvántartások vezetésére. Az uniós támogatást igénybe vevő cégek is „tudnának mesélni” e témáról. A bürokrácia csökkentésében még bőven akad teendő, ismerte el a minap Navracsics Tibor közgazdasági és igazságügy-miniszter. **MAGYARORSZÁGON** a vállalatok adminisztrációs terhelése közepes szintű. A hazainál lényegesen több időt vesz igénybe az adókötelezettségek teljesítése Cseh- és Lengyelországban, míg Szlovákia és Románia versenyelőnye hozzánk képest jelentős.